

COMUNICĂRI

DE IERI PÂNĂ ASTĂZI, LA NOI: CONCILIUL AL II-LEA DIN VATICAN

ÎPS Ioan ROBU
arhiepiscop și mitropolit de București

1. În 1968, când am terminat Seminarul din Iași, nu auzisem mai nimic despre Conciliul al II-lea din Vatican, deși trecuseră câțiva ani de la încheierea lui. Citisem, ce-i drept, o carte despre conciliu, *Vatican deux pour tous (Conciliul al II-lea din Vatican pentru toți)*, de Bernard Häring. Seminarul era izolat, ca toată țara de altfel, și veștile despre conciliu veneau puține, pe calea radioului, și, apoi, și mai puține soseau la noi, studenții și elevii din Iași; câte un profesor ne mai spunea câte ceva. Biserica deschisese o fereastră largă pentru *aggiornamento*, dar noi eram prea departe, după un zid, ca să simțim și noi ceva din suflul nou care răscolea Biserica. Astfel, înainte de hirotonirea preotească, am învățat ambele forme de celebrare a sfintei Liturgii, *pre* și *post* conciliară. Tot din 1968, unii parohi, pe cont propriu, au început să aplice reforma liturgică și să celebreze sacramentele, dar mai întâi sfânta Liturghie în limba română, conform noului ritual.

În a doua jumătate a anului 1971 au început să se trimită de la București (se formase între timp o comisie liturgică împreună cu câțiva preoți din Dieceza de Iași) textele ciclostilate care trebuiau folosite la celebrarea Liturghiilor în Diecezele de Iași și București. Erau niște hârtii urâte, chiar dacă albastrul e frumos; uneori abia puteau fi citite; unii preoți în vârstă spuneau că mai bine era înainte de conciliu, în latinește... Până să avem cărțile liturgice a trecut multă vreme; și mai mult a trecut până la traducerea conciliului.

În 1990, deci la 25 de ani de la încheierea conciliului, am tradus și publicat și noi documentele. Aș spune, pentru vremea respectivă, că la noi conciliul a sosit ca o scrisoare mult întârziată, rătăcită undeva și, în sfârșit, descoperită și citită anevoie și, în general, fără entuziasm.

Până am plecat la Roma, în 1973, citisem deja actele conciliului; nu cred că am înțeles multe, mai ales că în jurul meu nu vedeam mai nimic mișcat de conciliu în gândirea noastră și în jurul nostru. Și totuși, nu voi uita niciodată cum un paroh, ca să-i convingă pe credincioși să renunțe la plăcuțele prinse pe băncile bisericii (cu numele familiei), care indicau dreptul lor exclusiv să ocupe la slujbe acele locuri, spunea: „Conciliul al II-lea din Vatican a hotărât pentru toate bisericile – articolul 32: vor fi eliminate toate plăcuțele de pe băncile din biserică; oricine se așază în bancă unde vrea și dacă mai găsește loc”. „Vă rog să vă conformați...”, adăuga autoritar parohul. Și, ca să nu credem că nu

exista o idee clară privind importanța conciliului, cineva din biserică, după ce a ascultat îndemnul parohului „citând” din conciliu, a spus: „Nu cred că s-a ocupat conciliul de plăcuțele din biserică...”

2. Bucuria, entuziasmul pentru conciliu le-am trăit mai întâi la Roma, și cumva chiar mândru că Biserica noastră Catolică și-a făcut timp pentru reînnoire; și-a adunat episcopii din lumea întreagă – ca pentru un examen de conștiință și analiză a propriei vieți – să răspundă la provocările prezentului și să le scruteze pe cele ale viitorului, pentru a-și împlini cu fidelitate misiunea de mamă și învățătoare.

Nu-mi amintesc ca la Roma să fi avut cel puțin un curs fără trimiteri la documentele conciliului. Profesorii de la „Academia Alfonsiană” adoptaseră de câțiva ani buni limbajul conciliului pentru tratarea problemelor de ordin moral. Îmi amintesc de un curs pe care l-am îndrăgit mult: *Morala evanghelizării și evanghelizarea Moralei*. Ceea ce am sesizat de la bun început era acest lucru: în locul cunoscutelor referințe la Codul de drept canonic, erau nenumărate trimiteri la Scriptură, tradiție și la actele conciliului. Conciliul a adus o atmosferă, un suflu nou în teologie, atât prin documentele sale, cât și prin toate comentariile publicate despre aceste documente, o literatură nouă teologică, nume noi de teologi în diferite discipline bisericesti, o puzderie de reviste, toate purtătoare și amplificatoare ale vocii conciliului.

Lumea școlilor teologice cunoștea acest suflu nou din biserică, dar în mulțimea credincioșilor, cele ale conciliului, și aceasta o spun nu numai despre credincioșii noștri din România, rămâneau încă necunoscute. De reforma liturgică au luat act îndată credincioșii; și nu rareori cu uimire și surprindere. Îmi aduc aminte de o comparație care cred că-i aparține lui Bernard Häring. Biserica, înainte de conciliu, se aseamăna cu o grădină în care plantele evlaviilor crescuseră întratât, încât nu mai lăsau să se vadă sacramentele Bisericii, în special Euharistia. Dacă și această comparație șchioapătă, asemenea altora, și mai mult au șchiopătat cei care în zelul aplicării reformelor liturgice au eliminat, în multe părți, aproape total diferitele forme de evlavie; au scos din biserică atmosfera caldă a exercițiilor de pietate.

3. Ca profesor la Iași, începând din 1977, am încercat să fiu și eu ca și ceilalți profesori, purtător al spiritului conciliului, după ce am trecut prin experiența romană și după ce am mai văzut prin Europa diferite urme ale aplicării conciliului. Suferința începea când mă întrebam ce bibliografie să cer, sau dacă să o cer studenților, pentru că biblioteca Seminarului era cum era. Documentele conciliului erau netraduse; de unde comentarii și reviste și scrieri ale noilor teologi? Din biblioteca personală mai dădeam unele cărți, dar ajungeau acestea la câteva clase de studenți? Mai apoi însă au trecut anii și lucrurile s-au schimbat în bine, cu o bibliotecă ce poate rivaliza cu cele ale altor seminarii. Ca trecerea să nu fie bruscă, și ca vechile manuale să nu fie uitate, ca rigurozitatea și precizia din clasicii de specialitate să treacă prin cunoaștere și la studenții de pe atunci, le mai ceream uneori să mai citească

și din Noldin, în limba latină. Și uitam acum să precizez un lucru la care țineam: cazuistica vechilor cărți dezvoltă imaginația și oferă, în același timp, repere de soluționare a unor situații foarte aparte, când te afli în confesional, în funcție de confesor. Și așa îl mai recomandam și pe cel amintit mai sus.

4. Dacă la noi s-au făcut mai târziu cunoscute documentele conciliului, cel puțin cu atât ne putem mângâia, că nu am asistat, de exemplu, la o aplicare exagerată a reformei liturgice; bisericile n-au fost golite de icoane și statui, la noi evlaviile tradiționale au supraviețuit și au mers mai departe peste timp, îmbinându-se bine cu programele sfintelor Liturghii, care și ele au căldura lor prin cântecele și participarea credincioșilor.

Îmi amintesc cu neplăcere de nedumerirea unui preot străin care ne-a întrebat ce rugăciune am făcut la sfârșitul Liturghiei. A trebuit să-i explic că era rugăciunea *Îngerul Domnului...* pe care, oricum, chiar dacă era în limba română, trebuia s-o identifice în mod normal.

Prin orele de cateheză, conferințe și predarea religiei în școli, prin cărțile și revistele noastre, continuă creșterea cunoașterii acestui *Sacro-sanctum concilium*, privire senină și iubitoare spre Dumnezeu, spre om, Biserică și lume, care te fac să te simți viu în trupul lui Cristos viu, care este Biserica, una, sfântă, catolică și apostolică.

Și sigur că ne mai rămân multe de făcut pentru a răspândi și trăi spiritul Conciliului al II-lea din Vatican, chiar acum când unii au ajuns deja cu gândul la convocarea unui nou conciliu.

Astăzi, chiar dacă ne aflăm la mulți ani distanță față de încheierea Conciliului al II-lea din Vatican, cred că suflul acestuia este prezent în Biserica noastră locală și, în același timp, universală; cred că generațiile noi de preoți și credincioși nu-i percep documentele ca pe o scrisoare întârziată, ci ca pe un apel mereu proaspăt la răspundere și fidelitate față de Templul Duhului Sfânt, care este Biserica, locuirea lui Dumnezeu cu oamenii; cred că noua stare de veghere pe care a adus-o conciliul în Biserică dăinuie și va dăinui încă.